

VOJTIKÓ ANDRÁS

A FELSŐ-SZOROS MOHAFLÓRÁJA

Abstract: (The moss flora of Felső-szoros (Bükk-Mts., E-Hungary). The rhyolite gorge of Felső-szoros bordered by oak wood with acid soil where *Deschampsia flexuosa*, *Luzula albida* are common. The bryophyte layer of this wood is very rich. New data to the moss flora of Bükk-Mts. is the species *Dicranum spurium*. Rare species are: *Tritomania exsecta*, *Dicranum fulvum*, *Leucobryum glaucum*. Character species for Vaccinio-Piceetum which occur in the examined oakwood are the following: *Pseudoscleropodium purum*, *Plagiomnium affine*, *Dicranum scoparium*, *Orthidicranum montanum*.

Bevezetés

A Felső-Szoros a Bükk hegység D--DK-i részének rhyolit szurdoka (Bor-répváralja község határában). Az É--D irányú völgy változatos élőhelyet biztosít a virágos növényeknek és a moháknak egyaránt, ennek ellenére sokáig elkerülte a botanikusok figyelmét. Elszórt adatokon kívül (Soó 1943), csak Boros Ádám összefoglaló művében (1968) találunk utalást a mohaflórára.

Anyag és módszer

Vizsgálataimat 1984 tavaszán kezdtem azaz a céllal, hogy a Bükk hegység e kevésbé ismert területéről florasztruktúrái adatokat gyűjtssek. A virágos növények elemző értékelése után az érdekesnek ítélt mohaflóra kutatását kezdtem meg. Évente 3--4 alkalommal jártam a Szorosban mohagyűjtés és flóratérképezés céljából. A mintákat társulásokként elkülönítve gyűjtöttem be, hogy minél több cönológiai adathoz jussak. A megha-

tározásokat Orbán--Vajda kézikönyvéből (1983) és K. Müller határozójából (1957) végeztem. Néhány fajt Orbán Sándor revideált, akinek ezért köszönettel tartozom.

Eredmények és értékelésük

A mészkerülő, *Luzula albida*, *Deschampsia flexuosa* aljnövényzetű kocsánytalan tölgyes mohaszintje gazdag, acidofil fajokban bővelkedik. Ritka előfordulású fajok: *Tritomania exsecta*, *Dicranum fulvum*, *Leucobryum glaucum*, új adat a Bükk hegység flórájára nézve a *Dicranum spurium*. Az áfonyás, fenyves társulásokra jellemző fajok: *Pseudoscleropodium purum*, *Plagiomnium affine*, *Dicranum scoparium*, *Orthidicranum montanum*.

Boros Ádám mohaföldrajzában 7 fajt említ erről a területről: *Lophozia ventricosa*, *Frullania tamarisci*, *Rhabdoweisia striata*, *Amphidium mougeotii*, *Cynodontium polycarpum*, *Dicranum longifolium*, *Bartramia pomiformis*. Nem tudjuk azonban, hogy a közel 1 km hosszú sziklaszoros mely részéről kerültek elő ezek a mohák. A *Cynodontium polycarpum*ot és a *Dicranum* (syn. *Paraleucobryum*) *longifolium*ot nekem is sikerült megtalálnom a völgyben. A *Leucobryum glaucum* és a *Dicranum spurium* azonban új adat erről a területről. A *Leucobryum*nak ez sorrendben az ötödik lelőhelye a Bükkben (Boros 1968, Suba 1982, Vojtkó 1985), de itt jelenik meg a legnagyobb tömegben.

Boros Ádám szerint (1943) e mohának a jelenléte biztosan utal a hővös mikroklímára és az állandó nedvességtartalomra. A szoros keletre néző lejtőjén érdekesen alakult a vánkósmohatelepek határa. A 40--45 m hosszú és 20 m széles elterjedési terület dél fele haladva szinte átmenet nélkül ér véget, míg északi irányban fokozatosan ritkulnak a párnák, és még 200 méterrel távolabb is találni elszórt kisebb foltokat.

A *Dicranum spurium* a magyar flórában is ritka, herbáriumi adatai a Zempléni-hegységből, Uzsárról és a Vendvidékről vannak. Fekete fenyővel elegyedett kocsánytalan tölgyesben gyűjtöttem a völgy peremén. Helyenként tenyérnyi foltokat borít a fenyőtűvel beszórt savanyú talajon.

Tipikus a *Orthodieranum montanum* és a *Polytrichastrum formosum* jelenléte a *Leucobryum*-párnák közelében.

1. ábra A Felső-Szoros keresztmetszeti képe az előforduló növénytársulásokkal

Jelmagyarázat: 1. - Pinetum nigrae "cultum"; 2. - Luzulo-Quercetum;
3. - Quercus petraeae-Carpinetum pannonicum;
4. - Leucobryum glaucum párnái; 5. - Hypno-Polytrichetum

A növénytársulások mohafajai (1. ábra)

Faj	Pinetum - nigrae "C."	Luzulo- Quercetum	Quercus p. - Carpinetum
-----	--------------------------	----------------------	----------------------------

Hepaticopsida

Cephaloziella rubella		+	+
Lophocolea bidentata	+	+	+
L. heterophylla		+	+
L. minor		+	+

Metzgeria conjugata		+	+
Plagiochila porelloides		+	+
Porella platyphylla		+	+
Tritomaria exsecta	+	+	+

Bryopsida

Amblystegium varium			+
Atrichum undulatum	+	+	+
Brachythecium velutinum		+	
Bryum flaccidum		+	
Cynodontium polycarpum			+
Dicranella heteromalla		+	+
Dicranum fulvum		+	+
D. scoparium	+	+	+
D. spurium	+		
Grimmia trybophylla	+	+	+
G. commutata		+	
Hedwigia ciliata		+	+
Hypnum cupressiforme	+	+	+
Leucobryum glaucum	+	+	
Orthodicranum montanum		+	+
Oxyrrhynchium swartzii		+	+
Paraleucobryum longifolium	+	+	
Pogonatum aloides			+
Plagiomnium rostratum			+
P. affine		+	
P. cuspidatum		+	+
Plagiothecium curvifolium		+	
Polytrichum piliferum	+	+	+
Polytrichastrum formosum	+	+	+
Pseudoscleropodium purum	+	+	+
Platygyrium repens		+	
Tortula muralis		+	
Thuidium recognitum		+	

Összefoglalás

A Felső-Szorosban egy mészkerülő erdő jellegzetes mohagyűjtését találhatjuk. Több ritka előfordulású faj él itt: *Tritomania exsecta*, *Dicranum fulvum*, *Leucobryum glaucum*, *Dicranum spurium*. Ez utóbbi új florisztikai adat a Bükk hegységből. Mohacönológiai szempontból még sokkal több érdekességet is nyújthat a terület, így további vizsgálatokkal teljesebbé tehető a mohaflóra ismerete.

Irodalom

- Boros, Á.--Igmándy, J.: A *Leucobryum glaucum* magyarországi elterjedése. AGH. 5, 241--250. 1943.
- Boros, Á.: Bryogeographie und Bryoflora Ungarns. Akadémiai Kiadó, Bp. 1968.
- Müller, K.: Die Lebermoose Europas. Akad. Verlagsgesellschaft, Leipzig. 1957.
- Orbán, S. -- Vajda, L.: Magyarország mohaflorájának kézikönyve. Akadémiai Kiadó, Bp. 1983.
- Simon, T.: Bryocönológiai és ökológiai adatok a Zemplén-hegységből. Bot. Közlem. 57. (1) 31--43. 1970.
- Soó, R.: Előmunkálatok a Bükk hegység és környéke flórájához. Bot. Közlem. XL. 169--221. 1943.
- Soó, R.: A magyar flóra és vegetáció rendszertani, növényföldrajzi Kézikönyve. Akadémiai Kiadó, Bp. 1964.
- Suba, J. -- Kárász, I. -- Takács, B.: Újabb florisztikai adatok a Bükk hegységből. Abstracta Botanica VII. 53--58. 1982.
- Vojtkó, A.: Adatok a Felső-Szoros flórájához. Szakdolgozat, Egri Tanárképző Főiskola. 1985.